

Verlag online leerbijeenkomst over 'Natuurcompensatie in de praktijk' door het Lerend Netwerk Vernieuwing Natuurbeleid op 25 februari 2021

1. Doel van deze bijeenkomst

- Uitwisselen van ervaringen met natuurcompensatie en methoden en tools die in de praktijk worden gebruikt
- Belangrijke vragen en knelpunten in beeld brengen
- Belangstelling inventariseren over welke onderwerpen (enkele) provincies verder willen samenwerken en/of vervolgvactiteiten willen (laten) organiseren

De bijeenkomst is georganiseerd door het Lerend Netwerk Vernieuwing Natuurbeleid dat het uitwisselen en leren tussen provincies over vernieuwingen in het natuurbeleid als doel heeft. Het is aangezwengeld door de IPO werkgroep Natuurbeleid n.a.v. Lerende Evaluatie van het Natuurpact. Zie ook www.vernieuwingnatuurbeleid.nl

2. Programma

09.40 Presentatie Inventarisatie natuurcompensatie bij provincies en Rekenkamers (René Alma, RVO)

10.00 Werkwijze fysieke en financiële natuurcompensatie in Noord-Brabant (Martien Mols)

10.20 Werkwijze natuurcompensatie in Gelderland en de compensatiepool (Joke Pinggen)

10.40 Pauze

10.50 Werkwijze natuurcompensatie in Flevoland en de registratie met GIS (Riëtte Iken)

11.10 Plenaire discussie (met vragen en opmerkingen)

11.50 Peilen behoefte aan eventueel vervolg en afsluiting

3. Presentatie Inventarisatie natuurcompensatie bij provincies en Rekenkamers (René Alma, RVO)

De inventarisatie is uitgevoerd in 2019, wat inhoudt dat sommige gegevens gedateerd kunnen zijn. René beaamt dat provincies sinds het verschijnen van de rekenkamer rapporten flink aan de weg timmeren om de geconstateerde tekortkomingen te verhelpen. Er is ingezoomd op de natuurcompensatie in de NNN (dus niet voor N2000). De inventarisatie is uitgevoerd in opdracht van het Kernteam van het Lerend Netwerk om voorbereid te zijn op vragen vanuit het Ministerie, Rekenkamers, etc.

Op basis van de rapportages van de Rekenkamers en informatie van de provincies zijn uitgebreide tabellen gemaakt met de situatie bij de provincies op kritiekpunten van de Rekenkamers. Deze zijn uiteindelijk in een schema met smileys weergegeven. Enkele belangrijke conclusies uit de inventarisatie zijn:

- a. Provincies voeren natuurcompensatie verschillend uit maar binnen de kaders is dit ook mogelijk.
- b. Er is echter geen eenduidig beeld te genereren over de stand van zaken van Natuurcompensaties bij de provincies.
- c. Er is onduidelijkheid bij de initiatiefnemers.
- d. De volgordelijkheid wordt niet altijd aangehouden. Soms fluit de rechter terug.
- e. Habitatbanking staat in grote belangstelling, ook vanwege de stikstofproblematiek.

4. Werkwijze fysieke en financiële natuurcompensatie Noord-Brabant door Martien Mols

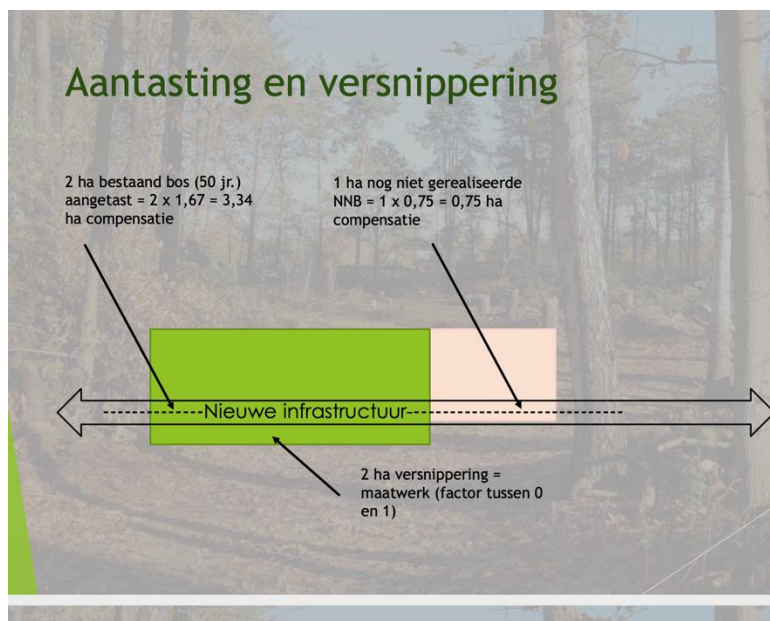
Martien start met een overzicht van de historie en beleidskaders. In 1993 was er het Compensatiefonds, in 1997 Notitie, 2005 Beleidsregel, 2007 Spelregels EHS, 2010 Verordening ruimte, 2019 Interim

Omgevingsverordening. Rijkskader: Nota ruimte en Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro).
Provinciaal kader: Interim Omgevingsverordening (IOV).

Het doel is bescherming van de NNB, maar...ruimte voor ontwikkeling, mits....de ecologische waarden en kenmerken van het NNB bij aantasting worden gecompenseerd. De kaders zijn wel duidelijk maar niet compleet. Er is veel ruimte voor maatwerk. Daarom werken ze in Noord-Brabant nu met een 'Informeel' interne richtlijn natuurcompensatie'.

Martien geeft een voorbeeld van hun werkwijze. Een vraag die speelt is hoe je moet omgaan met een initiatief dat nog niet gerealiseerde natuur binnen de NNN aantast?

- Een ingreep doorsnijdt een stuk bos. Aan 1 kant wordt 2 ha bestaand bos (50 jr.) aangetast. Dit wordt gecompenseerd met $2 \times 1,67 = 3,34$ ha compensatie. De factor is afhankelijk van de ontwikkeltijd.
- Aan de andere zijde wordt 1 ha nog niet gerealiseerde NNB aangetast = $1 \times 0,75 = 0,75$ ha compensatie. De factor wordt hier bepaald door het feit dat het nog geen gerealiseerde natuur.
- Voor de 2 ha versnippering wordt maatwerk toegepast met een factor tussen 0 en 1.
- Voor verstoring: 3 ha verstoorde natuur = $3 \times 1/3 = 1$ ha compensatie. En 1 ha verstoorde potentiële natuur = $1 \times \frac{3}{4} \times 1/3 = \frac{1}{4}$ ha compensatie.

Werkwijze fysieke natuurcompensatie; borging, procedure, realisatie:

Gemeente (bestemminsplan; BP) moet de compensatieopgave bepalen, de locatie vastleggen, de uitvoering borgen (overeenkomst met initiatiefnemer). De verantwoording komt in de toelichting.

De Provincie: Wijziging Interim Omgevingsverordening en wijziging natuurbeheerkaart. Het hele proces komt in een ambtelijk overleg met en/of met de initiatiefnemer.

Werkwijze financiële natuurcompensatie; borging, procedure, realisatie:

Compensatieopgave bepalen (in BP), financiële vertaling maken (in BP), kosten voor grond, inrichting, ontwikkelbeheer, plankosten bepalen en bedrag storten in provinciale compensatievoorziening binnen 6 wkn na vaststelling BP. Jaarlijks gaat er een rapportage naar GS over financiële natuurcompensatie. Er is per 2021 een budget in kas van 4,8 M euro, met name afkomstig van De Efteling en RWS. Het uitgangspunt is dat gelden moeten worden ingezet voor compensatie van ecologische waarden en kenmerken; dit kan zowel kwalitatieve en/of kwantitatieve verbetering van de NNB betekenen. Zo is er een extra ecoduct aangelegd dat de netwerkfunctie van de NNN aanzienlijk verbetert. Daarnaast worden de kruidenrijke graslanden met natuurdoeltype N12.02 binnen de NNN, die voor de natuur minder waardevol zijn omdat ze vaak nog gewoon agrarisch worden gebruikt, geüpgradet naar natuurbos typen (N15.02, N14.01).

Voor versnippering wordt nauwelijks in de omgevingsverordening duidelijkheid gegeven. Daarvoor gebruikt Noord-Brabant de regels van RWS. Noord-Brabant hanteert ook een natuurcompensatie voor verstoring. Meestal gaat het om geluid omdat dat ook het verst draagt. Nieuw in dit kader zijn bijvoorbeeld de windturbines. Er wordt met een factor van 1/3 gewerkt.

Noord-Brabant heeft een viewer voor natuurcompensatie die voor iedereen toegankelijk is: het registratiesysteem Corsa. Daar wordt de compensatiezaak gevolgd. Als er 3 jaar niets gebeurd is, dan geeft het systeem een seintje.

5. Werkwijze natuurcompensatie in Gelderland met een compensatiepool, door Joke Pingen

Naar aanleiding van de bevindingen van de Rekenkamer heeft de provincie een eigen onderzoek gedaan. De belangrijkste conclusies waren:

- a. Bij overheden (bijv. RWS) gaat de compensatie (vrijwel) altijd goed.
- b. De provincie zelf liep erg achter met herplant van bomen i.h.v. de Wet Natuurbescherming
- c. Het ging vaak fout met kleine compensaties door particuliere initiatiefnemers. Voor initiatiefnemers is het erg lastig om zelf te compenseren. Je moet dan in de buurt grond kopen, het bestemmingsplan moet aangepast, er moet een inrichtingsplan worden gemaakt, etcetera. Praktisch erg ingewikkeld en inefficiënt om enkele are natuur te realiseren en de natuur loopt schade op doordat de vele kleine compensaties niet of gebrekkig gerealiseerd worden.

Conclusies van de Algemene Rekenkamer hadden verder betrekking op: onvoldoende registratie, monitoring en toezicht.

Bovenstaande conclusies hebben er toe geleid dat er in Gelderland met een compensatiepool wordt gewerkt voor kleine aantastingen binnen de NNN en van bosopstanden (Wnb). Dus het wordt *niet* gebruikt voor N2000. Om dit mogelijk te maken zijn er twee bijlagen toegevoegd aan de Omgevingsverordening. De compensatiepool voor kleine aantastingen (<0,5 hectare) binnen de NNN zijn mogelijk indien fysieke compensatie niet mogelijk is, er voldoende grond beschikbaar is in de compensatiepool en er een vergoeding aan de provincie wordt betaald. De vergoeding wordt bepaald aan de hand van de kosten voor verwerving grond, inrichting van de natuur, beheer gedurende de ontwikkeltijd en de kosten voor de procedure en plannen. In 2018 is deze vastgelegd op 10 euro per m². De ervaring leert nu dat het een juist bedrag is.

De 3 tot 4 pools van ca. 10 hectare zijn gerealiseerd door omvorming en inrichting van landbouwgrond net buiten het NNN. Ze liggen verspreid over de provincie en bestaan voornamelijk uit bos.

Voor alle natuurdoeltypen is een ontwikkeltijd bepaald. Zowel bij fysieke compensatie als voor de compensatiepool geldt een hectaretoeslag 0 bij ontwikkeltijd 0-5 jaar, 1/3 bij ontwikkeltijd 5-25, 2/3 bij ontwikkeltijd 25-100 jaar.

De vraag is wat is gelijkwaardige compensatie? Daarvoor zijn 3 clusters met gelijkwaardige natuurtypen vastgesteld:

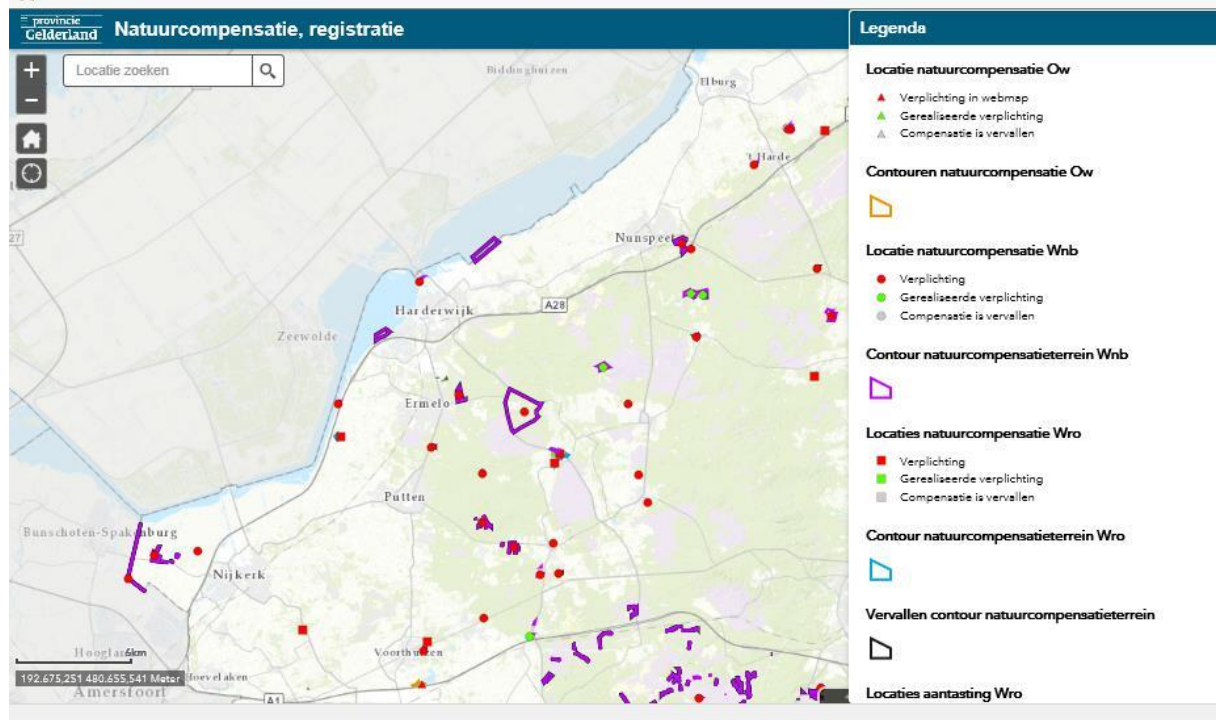
1. Algemene natuur zoals bijvoorbeeld dennenbos (N15.02), droog bos met productie (N16.03) en Kruiden en Faunarijk grasland (N12.02);
2. Bijzondere natuur zoals vochtig hooiland (N10.02), en eiken en beukenbos (N15.02).
3. Top natuur zoals bron (N03.01) en trilveen (N06.02).

De top natuur wordt blijf-af natuur genoemd waar ingrepen niet worden toegestaan en die in de praktijk (eigenlijk) ook nooit worden bedreigd. Het gaat eigenlijk altijd om algemene natuur (voorbeeld van uitbreiding van een rotonde in een dorp). In de pool leg je natuur van categorie 2 aan, dus dat is hoogwaardiger dan algemene natuur, m.a.w. minimaal gelijkwaardige natuur.

De meest voorkomende categorie voor compensatie is bos. Als voorbeeld wordt het plaatsen van een zendmast op de Veluwe in het Gelders Natuurnetwerk gepresenteerd. Het gaat om 64 m² naaldhout dat moet

worden gekapt. Een minimaal gelijkwaardig natuurtype is aanwezig in de pool. Berekening: oppervlak x hectaretoeslag x 10 euro = 64 x 1,3 x 10 = 1.060. Als de initiatienemer zelf fysiek had gecompenseerd zou dit ca. 5.000,- hebben gekost.

Registratie natuurcompensatie. Er is een registratiesysteem met GIS. Deze is toegankelijk op de website van de provincie. De rode vlakjes zijn de nog niet gerealiseerde compensatie.

6. Werkwijze natuurcompensatie in Flevoland en het gebruik van een registratiesysteem, door Riëtte Iken

De bescherming van de NNN in Flevoland is geregeld in de Omgevingsverordening Flevoland. De beschermde gebieden zijn te zien op de Provinciale viewer <https://nnn.flevoland.nl/>. Per gebied zijn de Wezenlijke kenmerken en waarden via een pop-up op de NNN-kaart per gebied zichtbaar. De initiatiefnemer kan daar zelf toetsen of het initiatief natuur aantast. Ook de uitstralende werking wordt meegenomen.

Flevoland hanteert een 'ja-mits' principe. Anders dan in andere provincies heeft Flevoland nagenoeg geen opgave van niet-ingerichte natuur binnen de NNN. Er zijn 2 instrumenten:

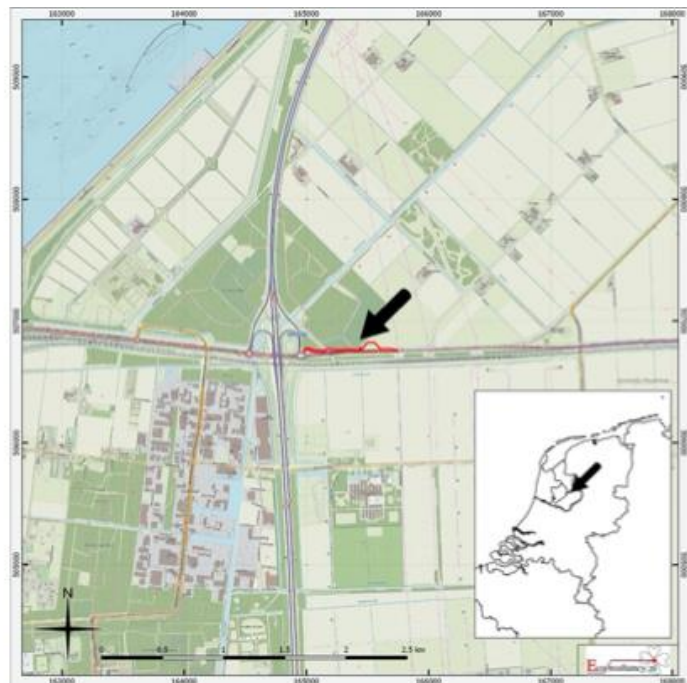
- a) herbegrenzing (door GS);
- b) saldering (door PS); waarbij de natuur door het combineren van met elkaar samenhangende ontwikkelingen al direct wordt gecompenseerd of per saldo verbeterd. Saldering is slechts 1 keer toegepast.

Aan de hand van de casus van een uitbreiding van een benzinstation langs de N307 (waarbij de NNN wordt geraakt) wordt e.e.a toegelicht:

- In de verordening is vastgelegd dat er gecoördineerde besluitvorming moet plaats vinden. Het belang van korte lijntjes met de vergunningverlener bij de gemeenten of de provincie wordt benadrukt. Er is in Flevoland veel contact achter de schermen. Vanwege het kleiner aantal gemeenten in Flevoland is dat gemakkelijker dan in andere provincies.
- Het is van groot belang dat de kaarten met oppervlaktes van de aantasting in het juiste formaat (shape file) wordt aangeleverd door de initiatiefnemer.

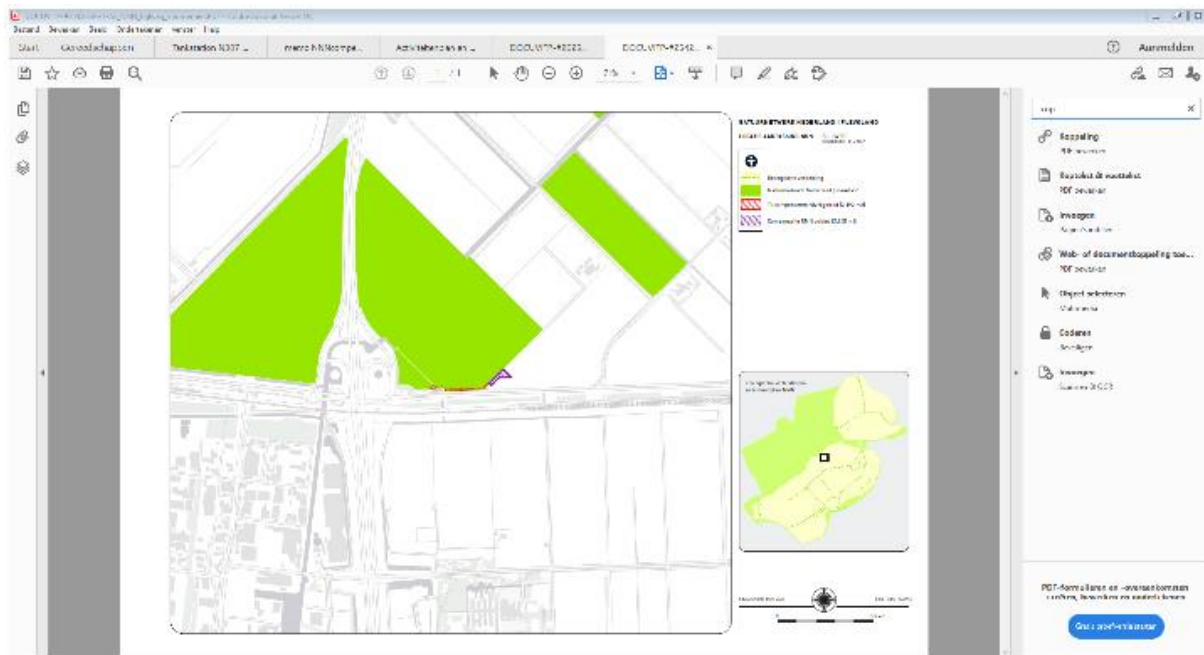
Alles staat op de website. De Provincie vindt het belangrijk om transparant te zijn en te laten zien waar de compensatie heeft plaatsgevonden. Dit heeft alles te maken met de bevindingen van de Rekenkamers.

- Herbegrenzing; enkelvoudige ontwikkeling met beperkte effecten

De procedure wordt aan de hand van de casus toegelicht:

- Nav onderzoek van de casus: conclusie rapport: 'Er wordt in overleg getreden met het bevoegd gezag, de provincie Flevoland, over compensatie van het NNN.'
- Vergunningverlener Wnb ontvangt rapport en zorgt voor interne signalering en doorgeven juiste contactpersoon
- Contact gelegd met gemeente: verordening vereist gecoördineerde besluitvorming met ruimtelijk spoor. Procedures afstemmen!
- Toetsing compensatieopgave: Spelregels vereisen compensatietoeslag met 1/3
- Provincie ontvangt kaart met locatie aantasting en locatie compensatie. Deze moet in het juiste format (shape file) worden aangeleverd.
- Uit de casus blijkt dat heen en weer schakelen onvermijdelijk is voordat de initiatiefnemer de juiste informatie kan aanleveren. Zorg dat de lijst met contactpersonen up to date is!

- GS spreken voornemen tot herbegrenzing NNN uit. B&W neemt gelijktijdig besluit tot afwijking vigerende bestemmingsplan
- Gelijktijdige publicatie en ter visielegging
- Idem bij definitieve besluitvorming.

De provincie houdt een compensatieboekhouding bij. Deze wordt ook via provinciale website ontsloten. Provinciale website en NNN viewer <https://nnn.flevoland.nl/>